

Biserica de lemn din localitatea clujeană Tăuți

Consuela
Bendea,
consultant artistic
CJCPCT Cluj

În ciuda modestiei în dimensiuni, decor și patrimoniu, Biserica de lemn cu hramul "Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril" din Tăuți, comuna Florești, este unul din cele mai valoroase monumente religioase de lemn ale județului Cluj. Reprezintă una din puținele excepții ale categoriei din care face parte, căci sunt rare bisericile care au fost restaurate în întregime, în care se oficiază slujbă permanent și neîntrerupt de la începuturi, care să fie așadar "vii", continuându-și menirea de lăcaș de cult care adună comunitatea pentru a se închina lui Dumnezeu. În plus, acestei biserici monument i-a fost dedicat recent un album de promovare, ceea ce se constituie într-o noutate pentru spațiul clujean.

Istoric

Biserica ar fi fost inițial construită în apropiere, în zona numită "Leșioară" (cunoscută acum ca Cetatea Fetei), cândva în secolul a XVIII-lea. În lipsa unor documente sau inscripții, monumentul este considerat de unii a fi ridicat la începutul acestui veac, în timp ce alții îl datează cu

aproximație la 1793 sau 1796. Îl găsim pe Lista Monumentelor Istorice cu codul: CJ-II-m-B-07778, încadrat în secolul al XIX-lea. Edificiul a fost apoi mutat pe amplasamentul actual, în vechiul cimitir din centrul satului, înainte de 1829, moment în care primește pictura murală semnată de Dimitrie Ispas din Gilău.

Arhitectura

Biserica este construită din bârne de brad și stejar îmbinate în coadă de rândunică și în cheotoare dreaptă, pe o fundație de piatră. Momentul mutării este probabil cel în care sunt înlocuite unele bârne din construcția originală, ceea ce explică coexistența celor două tipuri de lemn. Planimetric se compune dintr-un pronaos și naos înscrise într-un dreptunghi unitar, continuat la răsărit cu un altar poligonal în cinci laturi, cu pereții retrași. De pe tavanul pronaosului se ridică scheletul turnului clopotniță cu galerie închisă și coif octogonal ascuțit. Acoperișul din șindrilă are o poală largă, iar ferestrele sunt puține și mici.

Intrarea este adăpostită de pridvorul de pe latura sudică, cu parapet și șapte colonete sculptate. Alături de câteva console simple, acestea alcătuiesc puținul decor în lemn al edificiului.

Pictura

Podoaba murală de la Tăuți se numără printre ultimele opere semnate de Dimitrie Ispas, care lasă mai multe inscripții-pisani în interior, cea de deasupra ușii din naos fiind cea mai amplă, întocmită în stilul caracteristic meșterului nostru. În aceasta vorbește de pictarea bisericii în 1829 alături de fiul său Ioan și despre participarea financiară a întregii comunități: „Slavă, cinste și închinăciune unuia Dumnezeu cel slăvit în Sf. Troiță care ne-au ajutat după început de-am ajuns și sfârșitul. Zugrăvit-u-s-a aceasta s[ântă]. b[eserică]. în anul 1829 în zilele Preainălțatului Împărat Franciscus al Doilea și fiind arhieru pravoslavnic țării Ioan Bob și fiind protopop Teodor Baldi și fiind preot satului Pop Ioan Prod(a) n, diacul Irimieș Trilă, ficurator Duma Stefan. Și s-au zugrăvit prin cheltuiala a tot satul prin mâna mea Dimitrie Ispas împreună cu fiul meu Ioan”.

Pisania din altar se concentrează asupra preotului și a familiei sale: „Cine s-ar întâmpla să fie preot la această s. b. să fie dator a pomeni pe acești oameni: popa Ioan, [cu soția] Marie, Costan, Andrei, Dimitrie, Barbara, Teodor, Barbara, Ioan și tot neamul”. Unele surse bibliografice vorbesc de pictarea altarului de același cunoscut pictor muralist, dar mai devreme.

La Tăuți se păstrează unul din puținele tavane de pronaos cu pictură, fiind reprezentată Sfânta Treime, având în jur îngeri cu trâmbițe. Pe pereții acestui spațiu este așternută obișnuita friză a mucenițelor și Pilda Fecioarelor. Cele înțelepte sunt îmbrăcate în straie populare, având poale, catrințe, fodori la mâneca cămășii și cojoc cu margine împlănită. În zona de intrare a pronaosului, vagi urme amintesc de pictarea unor teme din Judecată de Apoi.

În naos, pictura nu s-a păstrat integral, fiind distrusă pe latura de nord a bolții. Porțiunile rămase fiind însă restaurate, vin să compenseze pentru zonele distruse, astfel că cel ce pășește aici se poate bucura de talentul nativ al acestui pictor. Se remarcă în mod deosebit peretele vestic unde au fost pictate diverse scene cu Adam și Eva: Crearea Evei din coasta lui Adam, Pomul cunoașterii și Alungarea din Rai, care prin locul ocupat și dimensiuni domină acest perete, într-o compoziție care prin amploare este mai rară în pictura murală a bisericilor de lemn clujene. Axul bolții primește clasicele reprezentări: Dumnezeu Tatăl, Isus Hristos Mântuitor, Duhului Sfânt și Maica Domnului Orantă, în medalioane decorative

Scene din Ciclul Hristologic împodobesc bolta naosului: Bunavestire, Nașterea, Botezul la sud, respectiv Pogorârea Sfântului Duh, Înălțarea și Învierea la nord. Sub ele sunt redată scene din Săptămâna patimilor.

La răsărit să ne bucurăm de frumusețea picturii iconostasului unde se remarcă registrul Apostolilor cu Hristos Împărat în centru, surmontat de cel al Proorocilor și de o Răstignire în partea de sus. Aici, Dimitrie Ispas se concentrează pe unele zone scoțându-le în evidență fie prin supradimensionare (registrul Apostolilor față de restul picturii tâmplei) fie printr-o impresionantă pictură decorativă în jurul golului ușilor împărătești și diaconești.

Pe ușile împărătești recent pictate, sunt reprezentați Arhanghelii Mihail și Gavril, patronii lăcașului.

Interesante sunt unele figuri din naos, de bărbați cu mustăți lungi, în straie de inspirație din moda transilvăneană a vremii, astfel de detalii fiind întâlnite și în pictura altor biserici care poartă semnătura lui Dimitrie Ispas. Benzile decorative ce separă scenele religioase cuprind numeroase motive specifice artei tradiționale folosite de pictor în toate ansamblurile sale murale. Gama cromatică, dominată de roșu și albastru, contribuie la pitorescul veșmântului mural.

Altarul a fost împodobit cu figuri de sfinți părinți și cu o amplă Sfântă Treime pe boltă.

Patrimoniul și starea de conservare

O icoană împărătească pictată pe lemn probabil la finalul secolului al XVIII-lea înfățișează pe Maica Domnului cu Pruncul, precum și o frumoasă cruce pictată în 1823, aflată pe masa altarului, sunt două din obiectele de valoare aflate în patrimoniul bisericii.

Starea de conservare a bisericii este bună, datorită amplului proces de restaurare la care a fost supusă în perioada 2003-2006, datorită eforturilor fostului părinte Liviu Rus, care a păstorit comunitatea timp de patru decenii.

Diverse modificări, intervenții s-au produs inevitabil în timp: în 1968, s-au tăiat goluri în peretele ce desparte pronaosul de naos, afectând stratul de pictură; s-au lărgit unele dintre ferestrele naosului; infiltrațiile au distrus pictura laturii de nord a naosului. În plus, au fost introduse elemente care răspund nevoii de confort a omului contemporan în contextul în care biserica este în folosință. Recent, s-a mai lucrat la incintă și la poarta de acces, sculptată cu motive tradiționale.

Lăcașul de lemn din Tăuți rămâne un exemplu de biserică monument istoric în care se slujește și care slujește în continuare comunității.

Părintele paroh Florin Parasca, venit în parohie în 2019, este bucuros să poată prezenta această bijuterie oricui dorește să o vadă și ne îndeamnă pe toți să poposim acolo mai ales în zi de sărbătoare, pentru a trăi pe deplin o astfel de experiență deosebită.